

GEMEENTE
TILBURG

Startnotitie

voor het wijkuitvoeringsplan
voor de energievoorziening van
het dorp Biezenmortel

Startnotitie

Een dorpsgerichte aanpak
om Biezenmortel aardgasvrij
te maken

Datum: 21 mei 2026

**Geschreven door: Elise van der Bruggen namens projectteam
WUPe Biezenmortel**

Samenvatting

Biezenmortel staat, net als de rest van Nederland, voor de opgave om uiterlijk in 2050 aardgasvrij te worden. De gemeente Tilburg heeft hiervoor in 2021 de Transitievisie Warmte vastgesteld, waarin is bepaald hoe we wijk voor wijk en dorp voor dorp toewerken naar een duurzame warmtevoorziening. De start van het Wijkuitvoeringsplan voor de Energievoorziening (WUPe) in Biezenmortel is een belangrijke vervolgstap in deze aanpak.

Het WUPe beschrijft welke warmteoplossingen op termijn passend kunnen zijn voor Biezenmortel, welke stappen daarvoor nodig zijn en wat dit betekent voor bewoners, ondernemers, gebouw eigenaren en maatschappelijke organisaties. De startnotitie vormt het begin van dit proces en schetst hoe we samen met het dorp tot een breed gedragen uitvoeringsplan komen. We werken hierin nauw samen met **Coöperatie Biezenmortel** als belangrijkste lokale partner en betrekken daarnaast een meedenkgroep van inwoners en andere belanghebbenden.

Biezenmortel kent een gevarieerde gebouwvoorraad, van oudere lintbebouwing tot modernere woningen en een omvangrijk zorgcomplex op Landpark Assisië. Deze gebouwen verschillen sterk in energiegebruik en isolatieniveau. Voor sommige woningen is verdere verduurzaming nodig, en voor particuliere verhuurders speelt de landelijke verplichting dat woningen met label E, F en G vanaf 2030 niet meer verhuurd mogen worden. Dit biedt kansen om bewoners en verhuurders tijdig te ondersteunen.

Naast de energietransitie zelf zijn er verschillende koppelkansen die het WUPe kunnen versterken, zoals natuur-inclusief ontwikkelen in het buitengebied, nieuwbouw en inbreiding, lokale onderwijsprojecten en het benutten van de sterke sociale samenhang in het dorp. Deze koppelkansen worden benut waar ze meerwaarde bieden, maar zijn niet bepalend voor het tempo van de warmtetransitie.

Het WUPe wordt in verschillende fasen opgesteld, beginnend met het opstellen van een dorpspaspoort, het uitvoeren van een scenariostudie en het bepalen van een voorkeursrichting voor het dorp. Het resultaat is een uitvoeringsplan dat inzicht geeft in technische, ruimtelijke, financiële en juridische consequenties – zowel voor inwoners als voor de gemeente en andere betrokken partijen.

Met deze startnotitie sluiten we fase 1, *Samen Starten*, af. De komende periode werken we met Coöperatie Biezenmortel en inwoners verder aan een gedragen plan dat duidelijkheid en handelingsperspectief biedt, zodat Biezenmortel stap voor stap voorbereid wordt op een aardgasvrije toekomst.

Inhoud

Samenvatting	3	
Inleiding	5	
1	Hoofdstuk 1 Het verhaal	6
1.1	Korte beschrijving van het dorp Biezenmortel	6
1.2	Aanleiding en resultaat	7
1.2.1	Waarom een WUPe in Biezenmortel?	7
1.2.2	De opgave in Biezenmortel	7
1.3	Stakeholderanalyse en samenwerking	8
1.4	Inventarisatie van koppelkansen	9
2	Hoofdstuk 2 Het opstellen van het uitvoeringsplan	11
2.1	Doelgroepenaanpak	11
2.1.1	Samenwerkingsafspraken met de werkgroep	12
2.2	Communicatie en participatie	13
2.3	Activiteitenplanning	14
Bijlage 1: Begrippenlijst		16
Bijlage 2 Procesaanpak		18
Bijlage 3. Projectorganisatie wijkuitvoeringsplan		19
Bijlage 3: Routekaart Communicatie & Activiteiten		Fout! Bladwijzer
niet gedefinieerd.		

Inleiding

Nederland staat voor de opgave om de gebouwde omgeving uiterlijk in 2050 aardgasvrij te maken. In het Nationale Klimaatakkoord (2019) is vastgelegd dat gemeenten hierin de regierol hebben. De gemeenteraad van Tilburg heeft daarom in 2021 de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Deze visie beschrijft op hoofdlijnen hoe we in Tilburg toewerken naar een aardgasvrije toekomst, welke alternatieven mogelijk zijn en welke randvoorwaarden daarbij gelden. De gevolgen voor inwoners en de betaalbaarheid, nu én in de toekomst, staan daarbij centraal.

De volgende stap is het uitwerken van deze visie naar concrete uitvoeringsplannen per wijk, buurt of dorp. Voor iedere gebiedseenheid maken we een Wijkuitvoeringsplan voor de Energievoorziening (WUPe). Hierin staat hoe we op termijn stoppen met aardgas en welke alternatieven passend zijn. Daarbij sluiten we aan bij de uitgangspunten van de TVW: de gekozen route moet haalbaar zijn, betaalbaar blijven en aansluiten bij de gebiedskenmerken en de behoeften van de inwoners. Tegelijkertijd realiseren we ons dat de energietransitie onvermijdelijk financiële gevolgen heeft, waarvan de exacte omvang nu nog niet altijd voorspelbaar is. Juist daarom is samenwerking met belanghebbenden zo belangrijk. We maken dit plan op z'n Tilburgs: samen, met bewoners, ondernemers, woningcorporaties, energiecoöperaties en andere lokale partners. Het doel van het WUPe voor Biezenmortel is om inzichtelijk te maken welke stappen nodig zijn om het dorp toekomstbestendig en aardgasvrij te maken, en wat dit betekent voor bewoners, ondernemers en andere gebruikers van het gebied. Waar mogelijk koppelen we dit aan andere opgaven en ontwikkelingen in het dorp. Pas na vaststelling van het WUPe start de daadwerkelijke uitvoering.

In het WUPe houden we rekening met de verschillende doelgroepen en hun uiteenlopende belangen, zoals woningeigenaren, huurders, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Meer informatie over de werkwijze is terug te vinden in het infoboekje *Wat is een WUPe*.

Voor u ligt de startnotitie voor het WUPe Biezenmortel. Deze startnotitie beschrijft de opzet voor de gezamenlijke totstandkoming van het plan: de procesaanpak, de fasering en de manier waarop we samen met het dorp optrekken. De gebiedsanalyse en het energiepaspoort zijn inmiddels opgesteld en we bevinden ons nu aan het einde van fase 1: Samen Starten. In deze fase is vormgegeven hoe we samenwerken met de belangrijkste belanghebbenden en op welke manier we inwoners betrekken. Het beoogde resultaat is een gedragen uitvoeringsplan waarmee Biezenmortel stap voor stap voorbereid wordt op een aardgasvrije toekomst.

1 Hoofdstuk 1 | Het verhaal

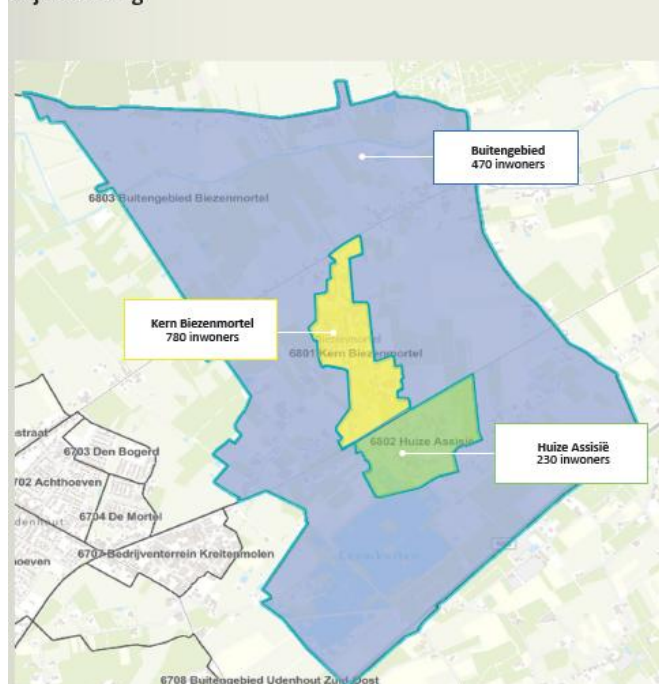
Om samen gericht aan de slag te gaan is het essentieel om een duidelijk en gedeeld verhaal te hebben over het dorp en de wijkaanpak, die aansluit bij het DNA van de wijk en de leefwereld van haar bewoners. Dat helpt alle betrokken partijen om een gedeeld beeld van het einddoel te hebben. Ook krijgen bewoners hiermee een beter beeld bij hoe deze wijkaanpak bijdraagt aan de verbetering van het dorp Biezenmortel.

1.1 Korte beschrijving van het dorp Biezenmortel

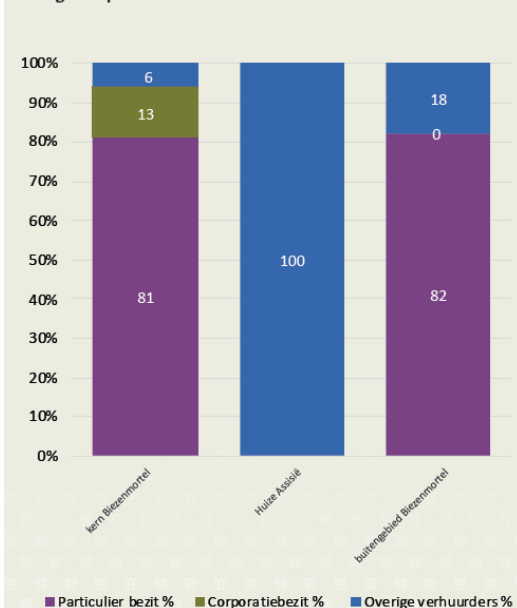
Biezenmortel is een dorp in het noordoosten van de gemeente Tilburg. Het dorp heeft een oppervlakte van ruim 10 km² en telt verschillende historische buurtschappen: 't Winkel (de oudst bekende, soms verder onderverdeeld in Brabantse Hoek, Winkelse Hoek en "voor op 't Winkel"), de Zandkant

(met Scheurenhoeve), 't Hooghout en d'n Biezenmortel. Vroeger hoorde Biezenmortel bij Udenhout. In 1997 werd het onderdeel van de gemeente Haaren. Sinds 1 januari 2021 hoort Biezenmortel bij de gemeente Tilburg. Met 1485 inwoners is Biezenmortel het kleinste dorp van de gemeente. Het dorp kenmerkt zich door zijn kleinschaligheid, groene omgeving en sterke sociale samenhang. De naam Biezenmortel verwijst naar de oorspronkelijke natte omgeving: "biezen" zijn grasachtige planten en "mortel" (afgeleid van het Latijnse mortarium) betekent een moerassige plek. De plaatsnaam betekent dus letterlijk: een modderig gebied begroeid met grassen. Biezenmortel is ontstaan als buurtschap en groeide in de 20e eeuw uit tot een dorp, mede door de bouw van Huize Assisië.

Wijkverdeling

Woningbezit per buurt

Het dorp bestaat uit drie duidelijk verschillende gebieden: Kern Biezenmortel, het Buitengebied en Huize Assisië. De kern vormt het hart van het dorp, met de Capucijnenstraat als belangrijke as. Hier staan de oudste woningen van Biezenmortel, gebouwd vlak na de oorlog, die later werden aangevuld met uitbreidingen uit verschillende bouwperiodes. Elke uitbreidingsfase heeft zijn eigen karakter, waardoor de kern een gevarieerd beeld laat zien van woningtypen en straatprofielen.

In het buitengebied van Biezenmortel vind je grote vrijstaande woningen verspreid tussen weilanden en groen. Oude boerderijen en moderne woningen wisselen elkaar af, wat zorgt voor een divers en landelijk beeld. Ook wonen hier huishoudens die aanzienlijk meer energie verbruiken dan gemiddeld in

Tilburg – niet vreemd gezien de grootte en ouderdom van veel woningen. Huize Assisië, gelegen aan de noordrand van het dorp, is een terrein wat onderdak biedt aan ruim tweehonderd mensen met een verstandelijke beperking. Prisma beheert het landpark en biedt er niet alleen woonruimte, maar ook werk- en dagbestedingsvoorzieningen.

1.2 Aanleiding en resultaat

Op [4 november 2025](#) heeft het college van burgemeester en wethouders besloten om in Biezenmortel te starten met het opstellen van een Wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening (WUPe). Hiermee geven we uitvoering aan de gemeentelijke doelstellingen om in 2050 CO₂-neutraal te zijn en om in 2030 voor 26 gebieden een WUPe op te stellen. Met de start in Biezenmortel zetten we opnieuw een concrete stap richting deze ambitie.

1.2.1 Waarom een WUPe in Biezenmortel?

Het opstellen van een WUPe voor Biezenmortel biedt belangrijke koppelkansen. In en rondom Biezenmortel spelen verschillende gebiedsontwikkelingen en initiatieven die aansluiten bij de energietransitie. Door deze opgaven te combineren, kunnen kansen voor verduurzaming en leefbaarheid tegelijk worden benut. De inzet van duurzaamheidsmakelaars in het buitengebied en de actieve rol van lokale netwerken, waaronder de dorpscoöperatie, versterken deze aanpak. Daarnaast kunnen we voortbouwen op de ervaringen die zijn opgedaan in eerdere WUPe-gebieden zoals Groenewoud en Udenhout. Daar hebben we geleerd hoe belangrijk het is om naast de technische inhoud ook de sociale aspecten centraal te stellen, en om inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en lokale energie-initiatieven vanaf het begin te betrekken. Deze lessen nemen we mee naar Biezenmortel, waar een dorpsgerichte aanpak en samenwerking met lokale gemeenschappen essentieel zijn.

1.2.2 De opgave in Biezenmortel

Biezenmortel kent een gevarieerde gebouwvoorraad, met een mix van oudere woningen, lintbebouwing en verspreide (agrarische) erven. Vooral oudere woningen vragen nog om verdere isolatie. Ook in Biezenmortel geldt dat een deel van de huishoudens kwetsbaar kan zijn voor stijgende energielasten, waardoor aandacht voor energiearmoede noodzakelijk blijft. Voor particuliere verhuurders speelt bovendien het landelijke verbod om woningen met energielabel E, F en G vanaf 2030 nog te verhuren — dit biedt kansen om hen te betrekken bij verduurzaming. Een WUPe geeft inzicht in wat de warmtetransitie betekent voor gebouweigenaren, bewoners en ondernemers: zowel technisch, financieel als ruimtelijk. Ook brengt het plan de consequenties voor de gemeente en andere betrokken partijen in beeld. Het doel is om te komen tot een gedragen plan dat inwoners handelingsperspectief biedt en richting geeft aan de stappen naar een aardgasvrije toekomst.

In dit proces gebruiken we — ondanks de naam “wijkuitvoeringsplan” — dezelfde aanpak voor dorpen als voor wijken. In deze startnotitie leest u hoe we in Biezenmortel aan de slag gaan, waarom we juist hier een WUPe opstellen, met welke partijen we samenwerken en welke koppelkansen we benutten.

Het overkoepelende doel blijft een klimaatneutraal Tilburg in 2050. Biezenmortel levert hieraan een belangrijke bijdrage. Woningen en gebouwen kunnen pas aardgasvrij worden als hiervoor een breed gedragen plan van aanpak is opgesteld. Dat doen we samen via het WUPe-proces, in nauwe samenwerking met het dorp.

1.3 Stakeholderanalyse en samenwerking

We zijn begonnen met het in kaart brengen van de belangrijkste betrokkenen in de wijk. We hebben kennis gemaakt en besproken of en hoe ze mee willen denken bij het maken van het wijkuitvoeringsplan. Niet elke partij heeft dezelfde belangen en is in elke fase even actief betrokken. Dit zal gedurende het proces samen met die partijen worden vormgegeven. Na alle kennismakingen hebben we een werkgroep gevormd waarmee we samen het plan op gaan stellen. In tabel 1 geven we een overzicht van de belangrijkste (georganiseerde) belanghebbenden en de gemaakte samenwerkingsafspraken.

Tabel 1: overzicht meest relevante stakeholders

Stakeholders
Coöperatie Biezenmortel De Coöperatie Biezenmortel is een belangrijke stakeholder in de energietransitie, omdat zij een groot deel van de inwoners vertegenwoordigt en als lokale organisatie beschikt over veel draagvlak, netwerk en vertrouwen binnen het dorp.
Prisma Prisma is een cruciale stakeholder omdat zij Landpark Assisië beheren, een gebied van circa 67 hectare met 42 gebouwen en meer dan 200 bewoners met een zorgvraag. Hiermee vertegenwoordigen zij een groot en energie-intensief vastgoedcluster dat sterk meeweegt in de lokale warmtetransitie. Daarnaast heeft Prisma al grote duurzaamheidsstappen gezet, zoals een zonnepanelenpark dat 75% van de elektriciteit levert, waardoor zij een belangrijke partner is in het realiseren van duurzame oplossingen in Biezenmortel.
ContourdeTwern ContourdeTwern staat voor een samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet. Hun werk raakt het hart van de samenleving. Samen met de mensen in de buurt en andere organisaties werken zij aan kracht en perspectief, bieden hoop en bouwen bruggen. Mensen willen graag veel dingen zelf doen, maar soms lukt dit even niet. Dan kan je bij ContourdeTwern terecht voor ondersteuning.
TBV Wonen Naast het bouwen van huizen geeft TBV Wonen ook invulling aan haar sociale taak. TBV doet veel moeite om de wijken waar ze bezit hebben leefbaar, duurzaam en veilig te houden. Ook is het doel dat onze woningen zo betaalbaar mogelijk zijn. Ze richten zich vooral op het ondersteunen van mensen die de hulp het hardst nodig hebben.
Klankbordgroep bewoners Vanaf fase 2 is het idee om met een klankbordgroep bestaande uit Biezenmortelse inwoners te gaan werken. De bewoners zijn natuurlijk één van de belangrijkste stakeholders, omdat het aardgasvrij maken van het dorp voor hen allemaal iets gaat betekenen. Uiteindelijk zullen er aanpassingen aan hun woningen gedaan moeten worden om aangesloten te worden op het nieuwe duurzame warmtesysteem.
Ontwikkelaars nieuwbouwontwikkelingen (Biezenmortel Oost, Hof van Hulten en Beukenhof) In Biezenmortel spelen een aantal, variërend in grootte, nieuwbouwontwikkelingen. Waar mogelijk willen we samen met de ontwikkelaars verkennen wat de mogelijkheden zijn om gezamenlijk op te trekken in het uitvoeren van de technische studie om evt. later warmteoplossingen aan elkaar te kunnen koppelen.

Er zijn nog meer partijen in het dorp die we mogelijk op een later moment benaderen en waar mogelijk/nodig betrekken bij het proces. Om een indicatie te geven van welke partijen dat zijn volgt hier een -niet uitputtende- opsomming: bewoners (huseigenaren, VVE's en huurders), sportverenigingen, gemeentelijk vastgoed (intern). Ook is er een aantal overkoepelende stakeholders die gemeente breed worden betrokken zoals: netbeheerder Enexis, Brabant Water, Waterschap de Dommel, Huurdersbelangenkoepel SBO, BORT. Indien nodig kan het zijn dat zo'n stakeholder aanschuift bij de WUPe Biezenmortel.

1.4 Inventarisatie van koppelkansen

Voor Biezenmortel hebben we de koppelkansen in kaart gebracht die kunnen bijdragen aan een integrale dorpsaanpak. In gesprekken met stakeholders, de dorpsraad, lokale initiatiefnemers en professionals is verkend welke opgaven in het dorp spelen en welke meerwaarde een integrale aanpak kan hebben. Daarbij is gekeken hoe de energietransitie kan worden verbonden met andere thema's die voor Biezenmortel belangrijk zijn.

We beschouwen koppelkansen nadrukkelijk als versterkende kansen, maar niet als afhankelijkheden: koppelen is mogelijk waar het meerwaarde heeft, maar het tempo van de warmtetransitie mag niet worden beperkt door andere opgaven.

De koppelkansen zijn onderverdeeld in drie thema's:

- (1) Energietransitie;
- (2) Fysiek/ruimtelijke ontwikkeling;
- (3) Sociaal/maatschappelijk.

Onderstaande tabellen laten zien welke koppelopgaven er zijn, of er gekozen is om ze mee te nemen in deze aanpak en de waarom.

Tabel 2: koppelkansen energietransitie

Koppelkans energietransitie	Koppelen	Reden
Nieuwbouw ontwikkelingen Biezenmortel	Ja	Nieuwbouw en inbreiding bieden kansen om direct aardgasvrij te bouwen, collectieve oplossingen te verkennen of infrastructuur voor duurzame energie te versterken.
Energiecoaches / fixers, energieadviseurs en warmtescans	Ja	In Biezenmortel zijn in de afgelopen jaren relatief weinig onafhankelijke energieadviezen gegeven. Door energieadviseurs actiever in te zetten, sluiten we aan bij de behoefte uit de dorpsvisie om bewoners praktisch te ondersteunen bij verduurzaming.
Duurzaamheidsmakelaar	Nee	Duurzaamheidsmakelaars zijn nog niet actief in het dorp. Eerst wordt verkend of hier behoefte aan is. Indien gewenst kan dit een waardevolle schakel zijn tussen bewonersinitiatieven, gemeente en individuele verduurzaming.

Tabel 3: koppelkansen fysieke thema's

Koppelkans fysiek	Koppelen	Reden
Oostflank	Ja	In de Oostflank willen betrokken gemeentes in de periode tot 2040 het landschap, de natuur en lokale economie versterken, de bereikbaarheid verbeteren en circa 5.000 woningen bouwen. Nieuw te bouwen woningen zijn aardgasvrij. De energievoorziening die daarvoor nodig is biedt mogelijkheden voor de bestaande bouw.
Gebiedsvisie Tilburg 2050	Nee	In het Akkoord Meer voor Elkaar 2022-2026 staat de afspraak dat we een toekomstvisie voor Tilburg in 2050 maken. Dit proces is stedelijk gericht en bevindt zich in een oriënterende fase. Er zijn nog geen concrete koppelkansen voor Biezenmortel.
Bruisend natuur-inclusief Buitengebied	Ja	Door bijvoorbeeld natuurinclusieve maatregelen te combineren met isolatie, bodemenergie of collectieve opwek, ontstaat er zowel een toekomstbestendig energielandschap als een aantrekkelijk en biodivers

Koppelkans fysiek	Koppelen	Reden
		buitengebied. Bovendien sluit deze aanpak aan op de grote druk die in Biezenmortel op het buitengebied ligt door meerdere opgaven tegelijk, waardoor slimme koppelingen helpen om ruimte efficiënt te gebruiken en draagvlak te vergroten.
Woningbouwopgave	Ja	Hoewel het WUPe betrekking heeft op de bestaande voorraad, kan slimme nieuwbouw (bijv. voorbereid op lage temperatuur) de energietransitie in het bestaande dorp ondersteunen. Dit sluit aan bij de dorpsvisie waarin zorgvuldig omgaan met toekomstige woningbouw een speerpunt is.

Tabel 4: koppelkansen sociale thema's

Koppelkans sociaal	Koppelen	Reden
Benutten van de sociale cohesie en het dorps karakter	Ja	Biezenmortel heeft een sterke gemeenschapszin. Dit biedt kansen voor collectieve informatievoorziening, gezamenlijke inkoopacties, dorpsbrede mobilisatie en het versterken van lokale betrokkenheid bij de energietransitie.
Tegengaan van vergrijzing in het dorp	Nee	Biezenmortel vergrijsd. Steeds meer jongeren verlaten het dorp, mensen worden steeds ouder en blijven langer thuis wonen. Dit kunnen we niet veranderen met een alternatieve warmteoplossing voor Biezenmortel.
Levensloopbestendig wonen & doorstroming (natuurlijke momenten)	Ja	De vergrijzing biedt wel koppelkansen via woningaanpassingen. Natuurlijke momenten zoals renovatie, verbouw en doorstroming kunnen worden benut om isolatie en verduurzaming mee te nemen.
Onderwijs	Ja	Het is een kans om het onderwijs te betrekken bij de energietransitie in het kader van bewustwording bij kinderen, jongeren en hun ouders. Dit kan met lesprogramma's. Het op tijd betrekken van het onderwijs is dan in het kader van voorbereiding op de uitvoering, en daarom is het nu al, een koppelopgave.
Sociale cohesie	Ja	Het is de intentie om bewoners en ondernemers uit het dorp actief te betrekken en op een verbindende manier samen te werken. Hierbij willen we juist gebruik maken van de bestaande netwerken in de wijk en waar mogelijk deze versterken.
Werkgelegenheid in de wijk	Ja	Waar mogelijk inzetten inwoners van Biezenmortel als Energiefixers of energiecoaches. Dit kan als vrijwilligerswerk, leertraject en/of betaalde baan.

2 Hoofdstuk 2 | Het opstellen van het uitvoeringsplan

Aan de hand van de eerdergenoemde procesaanpak stellen we het wijkuitvoeringsplan op. Per fase leveren we producten op. Deze vormen samen het wijkuitvoeringsplan. Dit is een langdurend proces waarin nog veel keuzes te maken zijn. Een deel van wat op ons af zal komen is nog onvoorzien. In dit hoofdstuk behandelen we de aanpak en activiteiten op hoofdlijnen.

2.1 Doelgroepenaanpak

Verschillende doelgroepen in het dorp hebben ook een aantal belangen. Gemeentebreed stellen we daarvoor een doelgroepenaanpak op. Hieronder inventariseren we de belangen van die doelgroepen, om vervolgens te benoemen welke kansen en risico's we daarin herkennen.

Onderstaande belangen kunnen gedurende het proces nog worden aangevuld in gesprekken met de verschillende doelgroepen. In tabel 6 zijn de verschillende doelgroepen en hun belangen benoemd.

Tabel 5: belang per doelgroep

Doelgroep	Belang in de wijkaanpak
Eigenaar-bewoners	Er zijn grote verschillen tussen het type bewoners in de verschillende buurten. Woningeigenaren moeten, om de overstap naar aardgasvrij-klaar te maken, willen en kunnen. Zij moeten dus een voldoende aantrekkelijk handelingsperspectief hebben.
Huurders	We maken onderscheid tussen particuliere huurders en huurders in een woningcorporatie. Huurders zijn niet zelf verantwoordelijk voor de realisatie van de warmteoplossing. Zij merken hier natuurlijk wel veel van en hebben ook bepaalde rechten. Gebouweigenaren vertegenwoordigen de belangen van hun huurders evenals huurderorganisaties. Betaalbaarheid van de gekozen oplossing wordt als belangrijk gezien.
Vereniging van eigenaren (VvE's)	VvE's besluiten gezamenlijk over werkzaamheden aan gemeenschappelijke delen van het gebouw. Ze vertegenwoordigen de belangen van de bewoners.
Utiliteitsbouw en gebouweigenaren	Gebouweigenaren van utiliteiten hebben verplichtingen om het bezit te verduurzamen. Ze moeten aan dezelfde eisen voldoen als andere gebouweigenaren zoals de woningcorporaties. Mogelijk zijn ze verplicht om te voldoen aan minimaal EP-label C als het een kantoor betreft, deze verplichting is reeds afdwingbaar. Als het geen kantoor betreft hebben ze dezelfde doelstelling om CO2-neutraal te zijn voor 2050.
Ondernemers (incl. mkb) Agrariërs	De belangen zijn uiteenlopend bij deze doelgroep en afhankelijk van de situatie. Afhankelijk of ze gebouweigenaar zijn dienen ze wel of niet erkende verduurzamingsmaatregelen uit te laten voeren. Indien ze geen gebouweigenaar zijn de ondernemers afhankelijk van de verhuurder. Het grootste belang hebben ze erbij dat de energierekening omlaaggaat of tenminste gelijk blijft. Of de bedrijfsvoering afhankelijk is van aardgas is tevens van belang voor deze doelgroep.
Ontwikkelaars nieuwbouwontwikkelingen	De ontwikkelaars hebben een belangrijke rol in de mogelijkheid om warmteoplossingen tussen nieuwbouw en bestaande bouw aan elkaar te kunnen knopen. We benaderen de ontwikkelaars vroeg in het proces om mogelijkheden te verkennen en plannen op elkaar af te stemmen.

Doelgroep	Belang in de wijkaanpak
Bewonersinitiatieven	Wanneer bewoners van een wijk of buurt zich verenigen om samen een maatschappelijk doel te realiseren noemen we dat een bewonersinitiatief. Alle bewonersinitiatieven beginnen vanuit een intrinsieke motivatie en lokaal enthousiasme. Ze variëren sterk in vorm en organisatiegraad. Bewonersinitiatieven kunnen stevig bijdragen aan aardgasvrij. Zij kunnen zorgen voor draagvlak en zijn vaak belangrijke uitvoeringspartners.

2.1.1 Samenwerkingsafspraken met de werkgroep

De werkgroep wordt gevormd door de kernleden van Coöperatie Biezenmortel.

Daarnaast sluiten Monique Ophorst (TBV), José van der Heijden (ContourdeTwern), Leon van de Wijdeven (Landpark Assisië) en Jeroen Janssen (Energiecoöperatie Udenhout) als agendaleden aan. Zij worden via regelmatige updates op de hoogte gehouden van de voortgang en worden, wanneer relevant, uitgenodigd voor het werkgroepoverleg of andere bijeenkomst. Dit geldt eveneens voor interne collega's die betrokken zijn bij (nieuwbouw)ontwikkelingen, evenals voor Karin Bakker in haar rol als gebiedsmanager van Biezenmortel.

2.2 Communicatie en participatie

Communicatie en participatie zijn een essentieel onderdeel van het WUPe-proces in Biezenmortel. We willen inwoners, ondernemers en lokale partners stap voor stap meenemen in de opgaven die horen bij de overgang naar een aardgasvrije toekomst. Door tijdig en regelmatig te informeren bouwen we samen kennis op en zorgen we ervoor dat inwoners op de juiste momenten kunnen meedenken en meepraten. In Biezenmortel speelt Coöperatie Biezenmortel een centrale rol als belangrijkste georganiseerde stakeholder. De coöperatie kent het dorp goed, beschikt over een sterk netwerk en vervult in het proces een verbindende rol tussen inwoners en gemeente. Door nauw met Coöperatie Biezenmortel samen te werken, sluiten we aan bij bestaande structuren in het dorp en benutten we de kracht van lokale betrokkenheid in Biezenmortel. We willen inwoners, ondernemers en lokale partners stap voor stap meenemen in de opgaven die horen bij de overgang naar een aardgasvrije toekomst.

Daarnaast stellen we een meedenkgroep van inwoners en andere belanghebbenden samen. Deze groep brengt perspectieven uit het dorp samen en maakt het mogelijk om ideeën, zorgen en behoeften vroegtijdig op te halen. Bij onze communicatie houden we rekening met de diversiteit binnen het dorp — in achtergrond, kennisniveau en betrokkenheid — zodat de aanpak voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk blijft.

Tabel 5: Mijlpalen en participatiemomenten tijdens het proces voor het opstellen van WUPe Biezenmortel

Product	Onderwerp	Werkgroep	Inwoners*
Startnotitie	Input op samenstelling en inhoud	✓	
Energiepaspoort	Input op samenstelling en inhoud	✓	
Participatie- en communicatieplan	Input op samenstelling en inhoud	✓	✓
Opdracht Scenariostudie	Input op samenstelling en inhoud	✓	
Voorkeursscenario	Wat wil de wijk? Wensen en zorgen t.a.v. aardgasvrij wonen	✓	✓
Voorkeursscenario	Meest kansrijke oplossingen	✓	✓
Ondersteuningsplan voor inwoners	Wat heb je nodig aan ondersteuning om de benodigde verduurzamingsmaatregelen te realiseren	✓	✓
Concept wijkuitvoeringsplan	Toetsen uitvoeringsprogramma	✓	✓

* Via de meedenkgroep en/of gemeente breed tijdens bijeenkomsten, online vragenlijsten, persoonlijke gesprekken e.d.

Er bestaat geen standaardaanpak voor participatie, zeker niet in een dorp met een eigen identiteit zoals Biezenmortel. Daarom werken we met een maatwerkaanpak die aansluit bij de sociale structuur van het dorp: laagdrempelig, persoonlijk en in samenwerking met bestaande netwerken zoals Coöperatie Biezenmortel, verenigingen en informele groepen.

Gedurende het WUPe-proces organiseren we verschillende inspraak- en meedenkmomenten, gekoppeld aan belangrijke mijlpalen. Op deze momenten vragen we inwoners en partners om hun mening, ideeën en zorgen, en verwerken we hun input zoveel mogelijk in de uitwerking van het plan. Zo ontstaat een wijkuitvoeringsplan dat niet alleen technisch klopt, maar ook gedragen wordt door de gemeenschap van Biezenmortel. Binnen het WUPe-proces organiseren we verschillende inspraak- en meedenkmomenten, gekoppeld aan belangrijke mijlpalen. Op deze momenten vragen we inwoners en partners om hun mening, ideeën en zorgen, en verwerken we hun input zoveel mogelijk in de uitwerking van het plan. Zo ontstaat een wijkuitvoeringsplan dat niet alleen technisch klopt, maar ook gedragen wordt door de gemeenschap van Biezenmortel.

2.3 Activiteitenplanning

Om de bovenstaande producten en mijlpalen te realiseren zullen er per fase activiteiten worden uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de fases met bijbehorende activiteiten en planning.

Tabel 6: projectplanning op hoofdlijnen en o.v.b. van wijzigingen

maand	Januari					Februari				Maart					April				Mei				Juni				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
	29-12-26	05-01-26	12-01-26	19-01-26	26-01-26	02-02-26	09-02-26	16-02-26	23-02-26	02-03-26	09-03-26	16-03-26	23-03-26	30-03-26	06-04-26	13-04-26	20-04-26	27-04-26	04-05-26	11-05-26	18-05-26	25-05-26	01-06-26	08-06-26	15-06-26	22-06-26	29-06-26
Fase 0. Gebiedsanalyse																											
Uitvoeren gebiedsanalyse																											
Opstellen concept energiepaspoort																											
Fase 1. Samen starten																											
Kennismaken																											
Startbijeenkomst voor het dorp																											
Energiepaspoort definitief maken																											
Startnotitie definitief maken																											
Fase 2. Communicatie- en participatieplan																											
Online vragenlijst uitzetten naar alle inwoners																											
Sessie met werk- en meedenkgroep over communicatie- en participatieplan																											
Definitief maken communicatie- en participatieplan																											
Fase 3. Opstellen programma van eisen																											
Opstellen programma van eisen voor uitvraag scenariostudie																											
Opdracht bespreken met werkgroep																											
Opstellen programma van wensen met inwoners (wat vindt men belangrijk in een nieuwe warmteoplossing)																											
Marktconsultatie en offerteuitvraag																											
Fase 4. Bepalen voorkeursscenario																											
Uitvoeren scenariostudie door extern bureau																											
Sessie met meedenkgroep over multi-criteria analyse																											
Sessie met werk- en meedenkgroep over uitkomsten scenariostudie																											

	maand				Juli				Aug				Sep				Oktober				November				December			
	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52			
	06-07-26	13-07-26	20-07-26	27-07-26	03-08-26	10-08-26	17-08-26	24-08-26	31-08-26	07-09-26	14-09-26	21-09-26	28-09-26	05-10-26	12-10-26	19-10-26	26-10-26	02-11-26	09-11-26	16-11-26	23-11-26	30-11-26	07-12-26	14-12-26	21-12-26			
Fase 0. Gebiedsanalyse																												
Uitvoeren gebiedsanalyse																												
Opstellen concept energiepaspoort																												
Fase 1. Samen starten																												
Kennismaken																												
Startbijeenkomst voor het dorp																												
Energiepaspoort definitief maken																												
Startnotitie definitief maken																												
Fase 2. Communicatie- en participatieplan																												
Online vragenlijst uitzetten naar alle inwoners																												
Sessie met werk- en meedenkgroep over communicatie- en participatieplan																												
Definitief maken communicatie- en participatieplan																												
Fase 3. Opstellen programma van eisen																												
Opstellen programma van eisen voor uitvraag scenariostudie					zomerperiode																							
Opdracht bespreken met werkgroep																												
Opstellen programma van wensen met inwoners (wat vindt men belangrijk in een nieuwe warmteoplossing)																												
Marktconsultatie en offerteuitvraag																												
Fase 4. Bepalen voorkeursscenario																												
Uitvoeren scenariostudie door extern bureau																												
Sessie met meedenkgroep over multi-criteria analyse																												
Sessie met werk- en meedenkgroep over uitkomsten scenariostudie																												
Ophalen ondersteuningsbehoefte bij inwoners																												

Bijlage 1: Begrippenlijst

Begrippen, definities en vakjargon uitgelegd om het voor iedereen begrijpelijk te maken.

Tabel 7: begrippenlijst

Begrip	Betekenis
Aardgasvrij	Wanneer je geen aardgas meer gebruikt voor de verwarming van je huis, warm water en/of koken.
Aardgasvrij-klaar	De maatregelen die nodig zijn om woningen klaar te maken voor de overstap naar aardgasvrij. Bijvoorbeeld isoleren, isolatieglas, aanpassen leidingwerk/meterkast.
Besluitvormingsproces	Het proces waarbij via verschillende stappen een besluit tot stand komt.
Dorpspaspoort	Het Dorpspaspoort is een infographic waarin data zijn opgenomen die helpen om inzicht te krijgen in de karakteristieken van het dorp. Denk hierbij aan woningtype, bouwjaar en demografische gegevens om tot een passende aardgasvrije oplossing te komen.
Draagvlak	Wederzijds aanvaardbare resultaten ¹ .
Duurzame energie	Energie die wordt opgewekt door gebruik te maken van natuurlijke bronnen zoals: zonne-energie, windenergie en aardwarmte.
Energienetwerk	Een energienetwerk is een systeem van kabels en leidingen dat energie zoals elektriciteit, gas of warmte van de producent naar de gebruikers brengt.
Energietransitie	Energietransitie is de overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals olie en gas, naar duurzame energiebronnen zoals wind, zon en aardwarmte.
Energievoorziening	Het proces van het produceren en leveren van energie, zoals elektriciteit, gas of warmte, aan huizen en bedrijven.
Energievraag	De hoeveelheid energie die je nodig hebt om een gebouw te verwarmen.
Fossielvrij	Gebruik maken van natuurlijke energiebronnen die altijd aanwezig zijn. Denk aan wind, zon en aardwarmte. Fossiele brandstoffen, zoals olie, gas of steenkool kun je niet steeds opnieuw gebruiken, dus raken op.
Gebiedsanalyse	Een onderzoek naar wat er in een gebied aanwezig is o.a. qua gebouwen, voorzieningen en de kwaliteit hiervan én waar nog behoefte aan is. Geeft een snel beeld van een gebied met feiten, ervaringen en meningen van inwoners.
Kernopgave	Een belangrijke taak waarmee de gemeente of een organisatie aan de slag gaat.
Klankbordgroep	Een groep bewoners of mensen namens lokale organisatie die meedenkt en de voortgang van een project volgt.
Klimaatneutraal	(Een warmteoplossing) Zonder negatief effect op het klimaat.
Koppelkansen	Andere kansen die te combineren zijn met het uitvoeren van het wijkuitvoeringsplan. Voorbeeld noemen.
Mobiliteitsvisie	Een plan over hoe we ons in de toekomst verplaatsen te voet, fiets, openbaar vervoer en auto.

¹ Kennisknooppunt Participatie (2020) Doelen van participatie. Den Haag: IenW. 4.

Begrip	Betekenis
Omgevingswet	Deze wet is op 1 januari 2024 in werking getreden en regelt alles voor de ruimte waarin we wonen, werken of ontspannen: de leefomgeving. Het heeft invloed op alles dat je buiten ziet, hoort en ruikt. De wet geldt voor alle Nederlandse inwoners, organisaties en bedrijven.
Participatie	Participatie is een proces waarbij (groepen) inwoners of organisaties betrokken zijn bij vraagstukken of beslissingen die hen aangaan ² .
Regierol	De verantwoordelijkheid voor een vorm van aansturen die is gericht op de afstemming van actoren, hun doelen en handelingen tot een min of meer samenhangend geheel, met het oog op een bepaald resultaat ³ .
Ruimtelijk gebiedsperspectief	Alle plannen en ideeën voor de toekomst van de ruimte in een bepaald gebied.
Sociale cohesie	De mate waarin (groepen) mensen zich met elkaar en met allerlei instituties verbonden voelen en dat ook in hun gedrag aan de dag leggen ⁴ .
Stakeholders	Personen of groepen die interesse, voordeel of nadeel hebben bij een project.
Transitievisie Warmte (TVW)	Een plan waarin op hoofdlijnen staat hoe we onze woningen en gebouwen in Tilburg op een meer duurzame manier gaan verwarmen en koelen; anders dan met aardgas. De gemeenteraad heeft dit plan in 2021 vastgesteld.
Warmtegemeenschap	Een warmtegemeenschap is een samenwerkingsverband waarin bewoners, vaak samen met de gemeente en andere partijen, gezamenlijk een lokaal warmtenet beheren en exploiteren. Dit betekent dat ze samen verantwoordelijk zijn voor de productie en distributie van warmte in hun buurt of wijk.
Warmtetransitie	De overgang van woningen en gebouwen verwarmen met aardgas naar een nieuwe, meer duurzame manier om woningen en gebouwen te verwarmen zonder aardgas.
Warmteoplossing	De manier waarop we woningen verwarmen en voor het warm water in huis zorgen. Voorbeelden: helemaal elektrisch (met een warmtepomp) of met een gezamenlijk warmtenet een netwerk van leidingen onder de grond waar warm (en koud) water doorheen stroomt.
Wijkgerichte aanpak	De aanpak waarmee we wijk voor wijk aan de slag gaan met de energievoorziening in de bestaande gebouwde omgeving. Ook voor de dorpen praten we van een wijkgerichte aanpak.
Wijkuitvoeringsplan	Een plan waarin staat hoe we stoppen met het gebruik van aardgas en wat een andere mogelijkheid is voor het verwarmen van de woningen en gebouwen in een wijk of dorp.
WUPe	Afkorting voor: wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening.

² Visser, V., Popering-Verkerk, J. van, Buuren, A. van. (2019). Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen. Kennisbasis participatie in de fysieke leefomgeving. Rotterdam: GovernEUR | Erasmus Universiteit Rotterdam. 4.

³ Ministerie van BZK (2006) De gemeente als regisseur. Lokale daadkracht mobiliseren. Den Haag: BZK. 9.

⁴ Bakker, E. de, Thijssen, L. en Portegijs, W. (red.) (2023). Samenleving in beweging Diversiteit en sociale cohesie nader beschouwd. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. 32

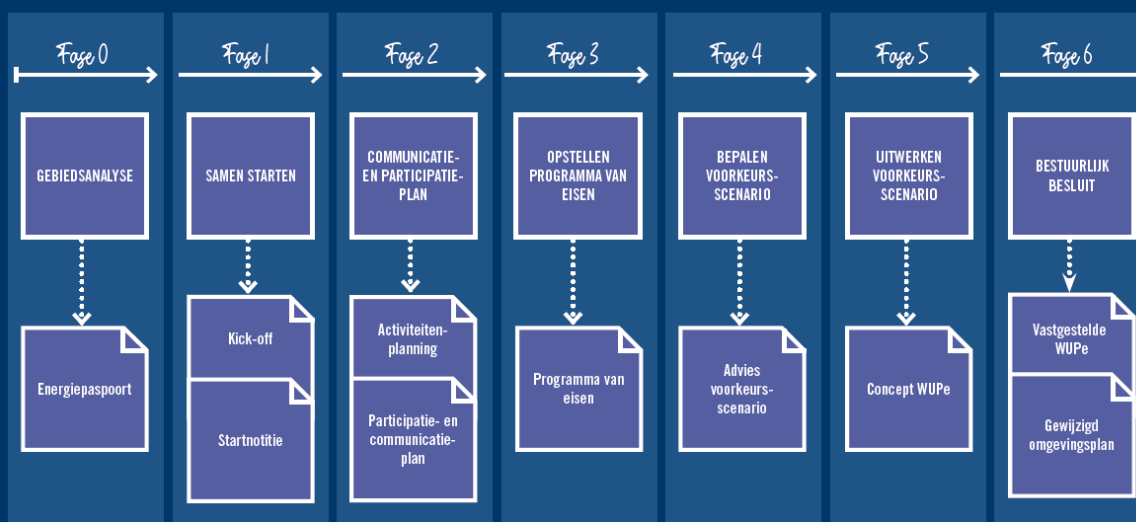

Bijlage 2 Procesaankpak

Proces op hoofdlijnen

DUURZAMER
TILBURG

Totale doorlooptijd: 2 jaar

Bijlage 3. Projectorganisatie wijkuitvoeringsplan

In de samenwerking vinden we het belangrijk om transparant te zijn en daarmee inzicht te geven in onze eigen organisatie.

